

Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad
Școala Doctorală Interdisciplinară
Facultatea de Științe Umaniste și Sociale
Domeniul de doctorat Filologie

*Redescoperirea dublei logici standard a inimii și a minții în literatură
victoriană și postmodernă prin intermediul Teoriei haosului a lui
Poincaré și Teoriei constructelor personale a lui Kelly*

REZUMAT

Coordonator științific,

Conf. Dr. Habil MIHĂILESCU Clementina Alexandra

Student doctorand,
MIȘCA (PĂCURARI) Andreea-Elena

ARAD

2021

Teza de doctorat, intitulată *Redescoperirea dublei logici standard a inimii și a minții în literatura victoriană și postmodernă prin intermediul Teoriei Haosului a lui Poincaré și Teoriei constructelor personale a lui Kelly*, reprezintă o abordare deosebit de originală a literaturii victoriene și postmoderne dintr-o perspectivă sociologică și matematică. Teoria haosului, teoria matematică elaborată de către Henri Poincaré a fost valorificată cu succes pentru a explica reflexiile variate ale sinelui social atât în literatură victoriană, cât și în literatura postmodernă.

„Tess D`Urbervilles,” capodopera victoriană a autorului Thomas Hardy, ilustrează eul emoțional și logic al protagonistei, Tess Durbeyfield, în cadrul unei societăți patriarhale, profund marcată de superstiții, ipocrizie, vanitate și inechitate socială. Preocuparea principală a fost aceea de a reprezenta maniera autentică în care Thomas Hardy face referire la religie, un motiv recurent în narațiunea sa, care se îmbină cu statutul social al sătenilor, în avantajele doamnelor și gentilomilor, care beneficiază de o poziție superioară în ierarhia socială.

Întrucât grila metodologică are ca și fundament Teoria constructelor personale elaborată de către George Kelly, corolarele sale au reprezentat canale sociologice și psihologice funcționale pentru a decoda personalitățile protagoniștilor narațiunilor. Debutul capodoperei a evidențiat punctul de pornire al destinului dramatic al personajului feminin principal, Tess, iar „corolarul experienței” a reprezentat instrumentul interpretativ funcțional pentru interpretarea atitudinii parvenite a tatălui protagonistei. Tatăl protagonistei, cavalerul parvenit, și-a ocupat poziția statutului său social lipsit de precedent, iar „corolarul similitudinii” a reprezentat instrumentul metodologic menit să intensifice interpretarea comportamentului său autoritar.

Pentru a oferi o demonstrație mai concludentă a implicațiilor sociologice ale structurii clasei sociale, atitudinea ostilă a gentilomilor față de fetele de la sat prezente la Cerealia a fost descrisă și analizată, cu scopul de a arăta influența acesteia asupra acțiunilor ulterioare. De asemenea, remarca ironică a autorului referitoare la statutul social nou dobândit al unor personaje și lipsa de considerație a lui Angel față de Tess, protagonista narațiunii, a fost interpretată cu succes prin intermediul „corolarului construcției” a lui George Kelly. „Corolarul experienței” a reprezentat dispozitivul interpretativ funcțional pentru înțelegerea pretențiilor prezentate de familia Durbeyfield, care reprezintă parveniții în capodoperă. În

plus, abordarea a beneficiat de teoria lui Kelly, dezvăluind faptul că principiile inveterate ale societății victoriene în ceea ce privește căsătoriile erau dictate de ierarhia socială. Așteptările familiei Durbeyfield în ceea ce privește căsătoria lui Tess au fost descrise cu succes prin intermediul „corolarului construcției.”

Tess, protagonista capodoperei, a fost definită ca o persoană culpabilă din cauza implicațiilor sociologice ale conceptului de „vinovăție”, care definește o persoană care se consideră ca fiind meritorie în ceea ce privește pedepsirea. Vinovăția s-a dovedit a fi cauza suferinței și a destinului nefast al protagonistei. „Corolarul alegerii” a fost utilizat cu succes pentru interpretarea deciziei lui Tess de a-și vizita ipoteticii membrii ai familiei, cu scopul de a pretinde recunoașterea descendenței.

Relația inexpressivă dintre Tess Durbeyfield și Alec D'Urberville a fost analizată prin intermediul „corolarului sociabilității” și a expus incompetența lui Alec de a înțelege procesele de interpretare ale protagonistei. În plus, relația a fost utilizată ca și o ilustrare a „ostilității” gentilomilor exercitată asupra fetelor tinere care provin dintr-un mediu defavorizat. Această problemă a fost consolidată de inducerea unei opinii nesocotitoare cu privire la tinerele fete de la țară. „Ostilitatea” impregnată de către protagonistul masculin asupra lui Tess a fost dezvăluită prin atitudinea obeisantă a tinerei, derivată din sentimentul de îndatorire față de familia furnizoare a lui Alec.

Structurile dihotomice „religie versus păcat” și „credință versus dorință” au fost identificate în „Tess D'Urbervilles,” reprezentând instrumente descriptive pentru relația dintre Tess și cei doi protagoniști masculini: Alec și Angel. De asemenea, Tess, figură maternală, în momentele cruciale, a recurs la religie, iar juxtapunerea „religia versus păcat” a fost adusă în evidență. Cu toate că mama a recurs la botez pentru a-și salva copilul, moartea acestuia a fost evidențiată prin intermediul structurii dihotomice „religie versus păcat,” intensificând corelarea dintre originile copilului și moartea acestuia. „Corolarul fragmentării” a reprezentat dispozitivul interpretativ funcțional destinat amplificării înțelegerii cititorilor cu privire la alegerea protagonistei, aceea de a-și ucide fostul iubit, Alec, pentru a restabili ordinea în viața ei.

Un alt motiv, similar motivelor apărute în capodoperele postmoderne ale lui Tracy Chevalier, intitulate „Albastru pur” și „Fata cu cerceș de perla,” a fost reprezentat de culoarea albastră. Similar cu cele două narațiuni postmoderne, culoarea albastră a apărut în corelare cu durerea și păcatul. În concluzie, protagonista feminină a narațiunii victoriene este situată la capătul roșu al scării, încărcat de conotații carnale, în încercările ei de a „crea o imagine evaluativă imperfectă” a „viziunii lor interioare convingătoare” (în cuvintele lui Gilder,2003: 217).

Enunțarea lui Garnett P. Williams: „Haosul sublinează imposibilitatea de bază de a face predicții exacte pe termen lung. În unele cazuri, arată și modul în care apare o astfel de situație” (Williams,1993: 23) a reprezentat principalul punct de pornire în utilizarea Teoriei haosului ca și lentilă metodologică menită să amelioreze gradul de înțelegere al cititorilor cu privire la capodopera lui Thomas Hardy, intitulată „Tess D’Urbervilles.” Teoria matematică a haosului, a lui Henri Poincaré, a reprezentat un dispozitiv interpretativ funcțional pentru capodopera victoriană, care înfățișează eforturile lui Tess Durbeyfield în ceea ce privește principiile sociale și atitudinea ostilă a gentilomilor față de o clasă socială inferioară. Abordarea a beneficiat de conceptele lui Poincaré, dezvoltând reflexiile variate ale anumitor euri sociale care pot fi analizate prin Teoria haosului.

Înțelegerea cititorilor a fost facilitată prin intermediul elementelor matematice ale teoriei: „autocorelarea,” care presupune faptul că „o serie de timp repetă uneori tiparele sau are alte proprietăți prin care valorile anterioare au o anumită relație cu valorile ulterioare” (Williams,1996: 16), „iterația,” care reprezintă procesul de reabsorbție continuă a ceea ce s-a întâmplat deja, „bifurcația” și „standardizarea,” care poate fi definită ca „o transformare care convertește datele oricăror unități la o scară comună sau standard” (Williams,1995: 115).

„Autocorelarea” a fost un mod practic de decodificare a sensului încă de la începutul narațiunii, atunci când naratorul s-a concentrat pe conexiunea valorilor anterioare, anume familia D’Urberville, cu valori ulterioare, cu alte cuvinte, familia protagonisteri, Durbeyfield. „Autocorelarea” a derivat din două referințe; în primul rând, a apărut din relația dintre o valoare anterioară, și anume William the Conqueror și una ulterioară, aceasta fiind renumitul cavalier Sir Pagan D’Urberville. A doua referință a reprezentat legătura dintre valoarea anterioară, familia D’Urberville, și valoarea ulterioară, Jack Durbeyfield.

Prima încrucișare de drumuri dintre Angel și Tess a fost interpretată ca fiind un „atractor non-haotic,” un punct fix, care, din păcate pentru Tess și Angel a stagnat odată cu trecerea timpului. Motivul pentru care acest „atractor” a fost încetinit ar fi putut fi alegerea nepotrivită a partenerului, realizată de către Angel.

„Standardizarea” a reprezentat instrumentul metodologic funcțional, utilizat pentru a facilita interpretarea familiilor sărace care aspiră la căsătoria fiicelor lor cu un gentilom prosper, cu scopul de a schimba destinul lor și destinul familiilor lor. Familia Durbeyfield valorifică ipotetica legătură cu familia D'Urberville, o familie bine poziționată în ierarhia claselor sociale.

Punctul de torsiune în viața lui Tess, și momentul decisiv în ceea ce privește călătoria ei la Trantridge, a fost justificat prin pierderea calului familiei. „Efectul fluture,” care presupune faptul că un uragan poate fi produs doar de bătaia din aripi a unui fluture, a fost reprezentat de moartea lui Prince, calul familiei Durbeyfield. Mai mult decât atât, acest moment din viața protagonistei a facilitat o vastă și productivă citire a textului în raport cu „bifurcația.” „Standardizarea” a obținut funcționalitate în narațiune în episodul care explică posibilele efectele produse de pierderea calului familiei, în diferite circumstanțe. Așadar, această pierdere ar reprezenta doar un inconvenient pentru o familie cu venituri bune, în timp ce pentru o familie pentru care acest animal reprezintă modalitatea de a obține un venit, această pierdere a reprezentat haos.

„Efectul fluture,” inserat și explicat în teză, și-a încheiat ciclul în momentul în care uraganul a fost produs. Uraganul a fost reprezentat de evenimentul haotic din viața lui Tess. Copilul nelegitim a lui Tess se îmbolnăvește, moment în care Tess realizează că fiul său muribund necesită botez. Ea presupune că un copil nelegitim, care nu a primit botezul, este un copil păcătos. Finalul narațiunii include un exemplu de „autocorelare;” valorile esențiale la care se face referire sunt Alec D'Urberville, respectiv iubirea lui Tess pentru Angel. Acțiunea lui Tess, mai exact decizia sa de a-l ucide pe Alec și-a găsit raționamentul în iubirea ei pentru Angel.

În concluzie, abordarea capodoperei lui Hardy prin Teoria haosului, în termeni de „iterație,” „autocorelare,” „standardizare,” „recursiune,” utilizate ca instrumente metodologice

valoroase, s-a dovedit a fi extrem de inovatoare, consolidând valorile esențiale ale literaturii sociale bune, datorită faptului că dispozitivele interpretative alese au favorizat și au evidențiat „bazele morale simțite mai puternic intuitiv” (Gilder,2003: 97).

Teoria constructelor personale, elaborată de către George Kelly a reprezentat un dispozitiv interpretativ funcțional pentru descrierea luptelor personajelor împotriva regulilor dictate de către societatea victoriană. Religia, căsătoriile aranjate, sau păcatul au reprezentat motive recurente în capodoperă. Teoria constructelor personale a lui George Kelly a fost utilizată pentru analiza metaficțiunii postmoderne și a problemelor de gen, abordate în narațiunea lui John Fowles. Încă de la debutul narațiunii, tânărul cuplu, Charles și Ernestina, a fost adus în atenția cititorilor. Scriitorul inovator a indicat spre o vedere telescopică pentru a schița cuplul. „Corolarul construcției” a reprezentat lentila metodologică adecvată pentru a facilita înțelegerea cititorilor cu privire la portretizarea protagoniștilor.

Revoluția în modă, responsabilă pentru stilul Ernestinei, a fost interpretată cu succes prin intermediul „corolarului fragmentării,” din moment ce domnișoara a interpretat comportamentul în conexiune cu sistemul ei actual de construcție, nu cu comportamentul ei anterior. Cele două personaje feminine, Sarah și Ernestina, au fost aduse în atenția cititorilor în mod antitetic. „Corolarul individualității” a lui George Kelly a reprezentat grila interpretativă pentru descrierea antitezei. Din perspectivă socială, culorile în care au fost portretizate cele două tinere au venit ca un indiciu pentru a le înțelege atât trecutul, cât și situația actuală. Existența utopică a Ernestinei se interferează cu distopia care caracterizează existența lui Sarah Woodruff.

Sarah Woodruff, femeia numită sugestiv Tragedie, a ridicat o serie de presupuziții cu privire la trecutul ei. „Corolarul construcției” a reprezentat instrumentul interpretativ funcțional menit să îmbunătățească înțelegerea cititorilor cu privire la așteptările oamenilor cu privire la presupusa nebunie a lui Sarah. „Corolarul experienței” a fost folosit pentru analiza impactului protagonistei asupra lui Charles, deoarece aspectul fizic al lui Sarah imprimă sentimentul de vinovăție asupra acestuia.

„Corolarul sociabilității” a lui George Kelly a funcționat ca un instrument interpretativ pentru profeția legăturii dintre Charles și Sarah. În consecință, gentilomul a refuzat să înțeleagă

convingerea standardizată cu privire la nebunia protagonistei. Experiența a frapat imaginația lui Charles și gândul său ulterior a oferit funcționalitate pentru „corolarul experienței,” ca instrument metodologic menit să sporească gradul de comprehensiune al cititorilor.

Structura dihotomică „religie versus păcat” a apărut prima dată în episodul în care Charles a jucat rolul protagonistului unei scene imorale de dorință carnală. Antiteza uimitoare a derivat din imediata lui plecare la biserică. Fiind corelat cu religia, „corolarul kelian al construcției” a reprezentat un dispozitiv interpretativ funcțional, menit să sporească gradul de înțelegere al cititorilor cu privire la gândurile doamnei Poulteney referitor la locul ei în Rai, datorat actelor sale de caritate.

Ernestina, nepoata mătușii Tranter, este conturată ca rezultatul protecției exacerbate a părinților săi. Cea mai neînsemnată dorință a Ernestinei a fost îndeplinită numai deocamdată, iar incapacitatea familiei de a îndeplini dorințele tinerei domnișoare a degenerat într-o senzație de „vinovăție.” Autoinculparea părinților a fost analizată cu succes în ceea ce privește abordarea sociologică a fenomenului intitulat „vinovăție.” „Corolarul similitudinii” a reprezentat dispozitivul interpretativ menit să intensifice gradul de înțelegere al cititorilor cu privire la vizitele recurente ale Ernestinei la Lyme.

Pudicitatea specifică epocii victoriene a oferit o altă instaurare a antitezei „religie versus păcat” prin intermediul momentelor intime ale Ernestinei din camera ei, unde ea s-a simțit ca o dansatoare, sau o actriță, dezvăluind, concomitent, concepția victoriană în ceea ce privește femeile cu carieră în dans sau în actorie. Ignoranța și naivitatea Ernestinei cu privire la intimitatea dintre un bărbat și o femeie au fost analizate prin intermediul „corolarului construcției” a lui George Kelly. Păcătuirea tinerei domnișoare în gânduri, contemplația ei și așteptările interpretate de ea, au devenit accesibile prin experiența ei cu privire la Charles.

Construcția societății victoriene a fost ilustrată prin intermediul „corolarului de fragmentare” a lui George Kelly. Naratorul a remarcat înțelegerea victorienilor asupra activităților sexuale ca fiind păcătoasă. Referința menționată mai sus corespunde majorității victorienilor.

Sarah Woodruff, sugestia vicarului ca guvernantă, reprezintă contrastantul Ernestinei. Investigația doamnei Poulteney cu privire la istoria lui Sarah relevă prejudecățile create despre

protagonistă. Presupozițiile au fost analizate prin „corolarul experienței” a lui George Kelly, instituind o altă „standardizare” în ceea ce privește legătura dintre educație și adversitate în viața protagonistei.

Anduranța lui Sarah Woodruff a oferit o instanță pentru construirea unei opinii stereotipice despre aceasta. Cu toate acestea, explicația concretă a vicarului a constituit o dovadă a prejudecăților cu privire la protagonistă. „Corolarul experienței” a fost utilizat ca un instrument interpretativ funcțional destinat să dezvolte nivelul de înțelegere al cititorilor cu privire la enunțul vicarului. În plus, explicația a dezvăluit starea de remușcare a lui Sarah, „vinovăția” reprezentând factorul care a influențat starea ei mentală. Structura dihotomică „religie versus păcat” a reapărut în timpul interviului lui Sarah, ca un antagonism între istoria protagonistei și sarcina ei de a citi un pasaj din Biblie.

Corelarea dintre capodopera lui John Fowles, intitulată „Iubita locotenentului francez” și capodopera lui Thomas Hardy, „Tess D`Urbervilles” rezidă în îndemnul părinților de a obține succesiune în cercurile sociale superioare. Dorința tatălui de a aparține castei regale a pus în evidență „corolarul de organizare” a lui Kelly pentru descrierea corectă a acestuia. Superioritatea imprimată lui Sarah a motivat protagonistă să devină supusă, aducând în atenție ostilitatea exercitată de doamna Poulteney. Motivul „sfânt versus păcătos” a fost reiterat în conversația doamnei Poulteney cu Sarah, referitor la percepția oamenilor despre aceasta din urmă.

„Bifurcația” din viața lui Charles l-a condus spre protagonistă narațiunii, Sarah Woodruff. „Corolarul alegerii” reprezintă obiectivul metodologic funcțional destinat să amplifice gradul de înțelegere al cititorilor cu privire la acțiunea ulterioară a gentilomului, constând în dorința sa de a observa femeia. Urmărirea instinctului ar fi oferit o soartă diferită pentru Sarah și Charles. Cu toate acestea, „corolarul alegerii” și-a dovedit funcționalitatea prin apropierea lui Charles. „Corolarul experienței” a devenit funcțional pentru explicarea analogiei lui Charles între femeia adormită și experiența sa sexuală din Franța. Protagonista a fost asociată cu trecutul păcătos a lui Charles. În plus, observația referitoare la numele franțuzoaicei a ilustrat lipsa de importanță a femeilor asociate cu dorința carnală.

O introspecție mai atentă a fetei dezvăluie culoarea părului, comentată prin conceptul de „autocorelare.” Părul roșcat-cafeniu al protagonistei reprezintă o corelare cu personajele lui Tracy Chevalier, și anume Isabelle du Moulin și Ella Turner, oferind un exemplu de corelare implicită între culoarea părului și păcat.

Pentru Ernestina, logodnica lui Charles, imaginea lui Charles în compania altor femei reprezintă o întâmplare scandaloasă. „Corolarul de construcție” a reprezentat obiectivul metodologic funcțional destinat să faciliteze construcția preocupării Ernestinei. Mai mult, conștientizarea cu privire la experiența vastă a logodnicului ei a amplificat neliniștea acesteia, aducând în prim-plan „corolarul experienței” ca un dispozitiv interpretativ funcțional.

Statutul social al lui Charles și al Ernestinei oferă posibilitatea ca gentilomul și tânăra domnișoară să se familiarizeze unul cu celălalt. Obiceiul standard în societatea victoriană cu privire la căsătoriile aranjate apare în numeroase ocazii în situația lui Charles, punând în evidență funcționalitatea „corolarului similitudinii” a lui George Kelly. Vizita lui Charles și a Ernestinei la doamna Poulteney ilustrează un alt exemplu cu privire la ierarhia statutului social, punând în evidență „corolarul de fragmentare” ca dispozitiv interpretativ funcțional.

Confesiunea detaliată a protagonistei a dezvăluit poziția ei de păcătos în povestea ei cu locotenentul francez, oferind o altă exemplificare a structurii dihotomice „păcătos versus sfânt,” în corelare cu problematica apartenenței la o anumită clasă socială. Etapa finală a confesiunii sale o ilustrează pe Sarah cerându-i iertare lui Charles pentru păcatul ei anterior. Explicația gentilomului cu privire la necesitatea ei de a se ierta pe sine a întărit implicațiile sociologice ale sentimentului de vinovăție.

Prima presupuziție a lui Kelly: „omul ar putea fi mai bine înțeles dacă ar fi privit în perspectiva secolelor, mai degrabă decât în clipirea momentelor trecătoare” (Kelly, 1963: 3) a intensificat nivelul de înțelegere cu privire la baza istorică a narațiunii, în timp ce a doua judecată: „fiecare om contemplă în felul său personal fluxul de evenimente pe care el însuși le-a atins cu repreziciune” (3) a reprezentat un punct funcțional de pornire pentru analiza personajelor lui Fowles dintr-o perspectivă sociologică.

Am pornit abordarea romanului lui Fowles de la presupuziția lui Mead și a lui Buber că din punct de vedere empiric și sociologic suntem un „socius”. Aceasta implică faptul că

„sinele este un individ uman, care, într-o dialectică a ego-alterului, într-o întâlnire dialogică cu celălalt, ajunge să se cunoască pe el însuși ca pe un eu... Realitatea sa unică este, în mod paradoxal, descoperită și dezvoltată în și prin comunitate...acest întreg devine astfel baza unor euri unice și prețioase și liantul coeziunii sociale...Mai mult, capacitatea de a vorbi pare să fie baza eului omului...Suntem literalmente convinși spre egoism” (qtd în Gilder,2009: 49).

Această ipoteză a fost valoroasă deoarece a evidențiat fațetele eului social al personajelor care au fost analizate în capodopera lui John Fowles, „Iubita locotenentului francez.” De asemenea, a sugerat gândirea laterală a lui Fowles care, în termenii lui DeBonno, înseamnă să explorezi „noi spații în locuri noi și diferite, îndepărtându-te de tiparele familiare și reformând noi tipare” (Monaghan, qtd in Gilder,2003: 49).

Gândirea laterală a lui Fowles a fost explorată prin intermediul Teoriei haosului a lui Poincaré ,bazată pe „standardizare,” „autocorelare,” „iterație” și „recursiune.” Le-am considerat “argument ” ale lui Poincaré, caracterizare de cel puțin o caracteristică generică, și anume un salt inferențial de la convingerile existente, la abordarea unei noi convingeri sau la consolidarea uneia vechi (Brockriede, gtd in Gilder,2003: 50). Această caracteristică este ,intr-o oarecare măsură, similară cu trăsătura postmodernă significantă a plecării de la „tipare familiare și reformarea unor tipare noi” presupusă și strălucit explorată de către Fowles în „Iubita locotenentului francez.”

Numeroasele exemple de „iterație,” „standardizare,” „autocorelare,” „recursiune” și „bifurcație” reprezintă o dovadă clară a faptului că o teorie matematică poate fi utilizată ca o cheie de interpretare pentru capodoperele literare. În calitate de dublu perceptor intuitiv și observator logic al personajelor lui Fowles, susțin cu tărie că abordarea interdisciplinară construită pe baza teoriei lui Poincaré poate dovedi că realizările remarcabile sunt acelea în care intenția autorului nu este niciodată dezvăluită pe deplin în mod direct, cerând să fie recitite sau revizuite și să nu excludă niciodată din interesul nostru simpatia, afecțiunea și un anumit grad de imparțialitate.

Capodopera lui Tracy Chevalier, intitulată „Fata cu cerceș de perle,” romanul istoric care descrie desfășurarea vieții unei tinere servitoare, se focusează asupra statutului social al femeilor în secolul al XVIII-lea. „Sexualitate versus reținerere,” tema antologică abordată în

narațiune, reprezintă o dovadă concisă a interceptțiilor sociologice din capodoperă. Autorul romanului descrie lipsa de posesie a femeilor asupra propriului corp, în perioada amintită mai sus, deoarece scara de apartenență îi pune în prim-plan pe părinți, pe stăpâni și ulterior pe soți. Multiplele antiteze din narațiune, ca de exemplu: „sexualitate versus reținere,” „ostilitate versus agresivitate,” au reprezentat puncte de intrare în decodificarea gradului de conștientizare al personajelor, mai precis al personajelor feminine. „Ostilitatea” reprezintă impunerea unor tipare de comportament validate ca neavând rezultate utile, în timp ce „agresivitatea” este utilizată ca strategie de impunere a unor tipare validate ca fiind benefice, aducând schimbări pozitive semnificate în viețile oamenilor.

Corolarele lui George Kelly au reprezentat dispozitive metodologice adecvate pentru literatura postmodernă. „Corolarul construcției,” care presupune faptul că oamenii creează așteptări pe baza experienței lor, a dezvoltat gradul de înțelegere cu privire la modul de construcție al protagonistei, Griet. „Corolarul construcției” a lui Kelly oferă o axă pentru înțelegerea conversației dintre Griet și familia ei, cu privire la viitorii săi stăpâni, atunci când protagonista își creează așteptări cu privire la religia stăpânilor pe baza experienței și cunoștințelor sale despre zona în care aceștia locuiesc. „Corolarul fragmentării,” bazat pe presupunerea că oamenii ar trebui să interpreteze comportamentul în corelare cu sistemul lor de construcție actual, nu cu comportamentul anterior, s-a dovedit a fi un bun punct de intrare pentru a crește gradul de conștientizare a cititorilor cu privire la faptul că mama lui Griet nu îi oferă acesteia posibilitatea de a anticipa evenimentul, astfel încât protagonista nu posedă abilitatea de a interpreta comportamentul pe baza comportamentului anterior.

„Corolarul experienței,” bazat pe presupunerea că oamenii își îmbogățesc experiența în timp ce interpretează evenimentele anterioare, a sporit nivelul de înțelegere al cititorilor cu privire la interpretările succesive oferite de personaje cu referire la evenimentele lor de viață. Persoana aflată în necunoștință de cauză din narațiune este Agnes, sora protagonistei, care nu înțelege necesitatea surorii sale de a părăsi casa: „Voi fi singură. Mă lași singură. Mai întâi Frans, apoi tu” (GPE, 10). Harta realității a mezinii forțează limitele, iar lipsa ei de capacitate de a o adapta și de a o extinde are ca rezultat incapacitatea surorii mai mici de a interpreta situația, aducând în atenție „corolarul de modulare” ca dispozitiv interpretativ funcțional.

„Corolarul sociabilității,” bazat pe presupunerea că relațiile semnificative pot fi stabilite doar prin înțelegerea procesului de construcție al unei alte persoane, a fost destinat să explice modul în care protagonistă percepe relația sa cu Cornelia. Speculațiile protagonistei cu privire la Tanneke au fost descrise prin intermediul „corolarului similitudinii” al lui Kelly, conform căruia construcțiile similare ale unui eveniment conduc la acțiuni similare. Tanneke, menajera mai în vârstă, dovedește siguranță în anunțul ei cu privire la experiența sa ca menajeră. Diferența de mentalitate dintre cele două menajere obține validitate prin intermediul „corolarului de organizare,” bazat pe presupunerea că oamenii tind să prioritizeze caracteristicile pentru personalitatea lor, care se vor schimba și evolua odată cu experiența.

„Corolarul alegerii,” care, potrivit lui George Kelly: „stabilește temeiurile pe baza cărora putem face unele predicții cu privire la modul în care oamenii vor acționa după ce au interpretat problemele cu care se confruntă” (Kelly,1963: 67), a reprezentat o grilă interpretativă rezonabilă menită să dezvolte gradul de înțelegere al cititorilor în privința deciziilor și acțiunilor personajelor. În plus, „anxietatea,” care reprezintă „termenul folosit pentru a explica tot felul de comportamente diferite” (Kelly,1963: 29), „vinovăția,” „agresivitatea” și „ostilitatea” reprezintă lentile metodologice adecvate care sporesc înțelegerea de către cititori a gradului de conștientizare personală a protagonistei feminine. Griet, tână menajeră care este protagonistă feminină a capodoperei intitulate Fata cu cerceș de perle, folosește sensibilitatea și feminitatea sa ca barieră împotriva egoismului masculin.

Bestsellerul internațional „Fata cu cerceș de perle” prezintă luptele unei tinere servitoare într-o societate în care femeile sunt considerate inferioare bărbaților. Abordarea „ostilă” a protagoniștilor masculini domină gradul de conștientizare personală al personajelor feminine. Narațiunea lui Tracy Chevalier reprezintă o piesă literară postmodernă adecvată, care poate fi analizată prin intermediul Teoriei haosului a lui Henri Poincaré. Un beneficiu al analizei haosului, potrivit lui Garnett P. Williams, este reprezentat de posibilitatea de a „evita haosul, de a ghida un sistem pentru a ieși din el, de a proiecta un produs sau un sistem pentru a conduce în el sau împotriva lui, de a-l stabiliza sau controla, de a-l încuraja sau spori sau chiar de a-l exploata” (Williams,1999: 24). În consecință, haosul poate fi evitat prin studierea condițiilor în care apare sau, dimpotrivă, haosul poate fi valorificat. Așa cum este definit în Dicționarul Macmillan, Haosul reprezintă: „o situație în care totul este confuz”

(<https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/chaos>); cu toate acestea, într-un sistem haotic există o ordine ascunsă.

„Recursiunea,” reprezentând replica existentă a unei ocazii sau a unui act și existența „modelelor în cadrul unui obiect, subiect sau sistem dat” (Slethaug,2000: 98), a emblemizat o grilă metodologică adecvată analizei capodoperei lui Tracy Chevalier. Motivul religios reprezintă o replică întâlnită în capodopera lui Tracy Chevalier, „Albastru pur.” În plus, „recursivitatea” se fundamentează în percepția pe care cei doi protagoniști o au despre Fecioară. „Iterația,” care reia continuu ceea ce s-a întâmplat deja, a reprezentat o altă grilă de interpretare pentru narațiunea postmodernă. Griet, protagonista feminină a narațiunii, recurge la evenimente anterioare în episoade evazive la noul său loc de muncă. Tânăra menajeră reabsoarbe evenimentele din compania familiei sale la plecarea în gospodăria noilor stăpâni, jocurile jucate cu fratele și sora ei, în timp ce se ocupă de copiii stăpânilor, sau mirosul tatălui ei atunci când vizitează pentru prima dată atelierul. În consecință, protagonista reia episoadele familiare în corelare cu noul ei statut. Diferențele dintre iterații apar din cauza lipsei de informații anterioare sau a adăugării de informații noi. „Iterația” este considerată a fi un fapt științific de bază și, de asemenea, un punct de referință al teoriei haosului.

„Autocorelarea,” care implică faptul că: „o serie de timp repetă uneori tipare sau are alte proprietăți prin care valorile anterioare au anumite relații cu valorile ulterioare” (Williams,1999: 86), a reprezentat o altă lentilă metodologică adecvată menită să îmbunătățească înțelegerea de către cititori a anumitor evenimente. „Autocorelarea” a reprezentat grila interpretativă menită să descrie viziunea protagonistei cu privire la menajere. În opinia protagonistei, există o corelare clară între fizicul unei persoane și timpul de muncă, ilustrând astfel un exemplu de „autocorelare.”

„Standardizarea,” care reprezintă: „o transformare care convertește date de orice unități într-o scală comună sau standard” (Williams,1999: 115), este un fenomen pregnant în narațiune. Capodopera a oferit exemple de ideologie standardizată referitor la religie, statutul social al tinerelor servitoare, precum și de arhetipul standard privind caracterul îndoielnic al servitoarelor.

O „bifurcație„ este „o schimbare calitativă bruscă în comportamentul unui sistem, care apare la o valoare fixă (critică) a unui parametru de control. Schimbarea poate fi subtilă (schimbare mică în comportamentul sistemului) sau catastrofală (schimbare mare în comportament)” (Williams,1999: 146). „Bifurcația” din viața protagonistei a survenit într-un moment critic, reprezentat de pierderea locului de muncă de către tatăl ei. „Bifurcația” din viața lui Griet a reprezentat schimbarea catastrofală care este reprezentată de momentul în care mama ei îi adjudecă angajarea ca servitoare.

În literatură, scriitorii au tendința de a folosi căi complexe, mișcări și jocuri în loc să folosească strict un singur tipar. În ceea ce privește alegerea tiparului, aceasta poate fi complet aleatorie sau, dimpotrivă, poate fi determinată. Capodopera lui Tracy Chevalier a oferit numeroase exemple de „iterație,” „recursivitate,” „standardizare” și „autocorelație,” facilitând utilizarea unei teorii matematice ca o grilă interpretativă adecvată pentru o capodoperă literară postmodernă.

Capodopera lui Tracy Chevalier, „Albastru pur,” prezintă poveștile Ellei și a lui Isabelle în două narațiuni paralele. Preocuparea de bază a fost descrierea modul autentic în care autoarea bine informată aduce în discuție contextul istoric al Isabellei du Moulin, protagonista primei narațiuni. Ella Turner, protagonista narațiunii paralele, este fata americană care, din cauza relocării în Franța, se angajează în recunoașterea strămoșilor săi francezi. Epilogul evidențiază decizia Ellei de a scrie despre strămoșii ei

„Albastru pur” prezintă caracteristicile literaturii postmoderne. Distorsiunea temporală, trecerea de la o linie temporală la alta și înlocuirea naratorului la persoana întâi cu naratorul omniscient la persoana a treia reprezintă trăsături distincte ale postmodernismului și au fost identificate și ușor comentate în analiza noastră de text. În plus, narațiunea este caracterizată de facțiune, care reprezintă îmbinarea evenimentelor istorice cu întâmplarea ficțională, de exemplu Reforma protestantă. Temele abordate în narațiune sunt religia și statutul social al femeilor, precum și poziția lor în societate.

Deoarece grila noastră metodologică se bazează pe teoria sociologică a constructelor personale a lui George Kelly, cele unsprezece corolare ale sale au reprezentat canale psihologice și sociologice funcționale pentru decodarea personalităților personajelor. Conform

lui Kelly: „omul ar putea fi mai bine înțeles dacă ar fi privit din perspectiva secolelor, mai degrabă decât din cea a clipelor trecătoare” (Kelly,1963: 3). Abordarea a revelat faptul că cititorii pot interpreta personalitatea Isabellei prin intermediul reprezentării ei în narațiune și prin intermediul investigației pe care Ella o face asupra strămoșilor ei. Mai mult decât atât, George Kelly susține că: „În acest sens, nu este vorba de o poveste de dragoste: fiecare om contemplă în felul său personal curentul de evenimente pe care se găsește purtat cu atâta repeziciune” (3). Corolarele au sporit înțelegerea de către cititori atât a personalității Isabellei și a Ellei, cât și a procesului lor de interpretare a evenimentelor.

Am folosit Constructele personale ale lui George Kelly ca o lentilă metodologică funcțională pentru abordarea capodoperelor postmoderne. „Ostilitatea,” utilizată pentru a impune modele de comportament care au fost validate ca neavând rezultate utile, a fost comentată în legătură cu Isabelle, personajul feminin din 1572, care reprezintă imaginea suprimării feminine exercitate de egoismul masculin. Etienne, soțul Isabellei, exercită reacțiile ostile pentru a restabili imaginea familiei în ochii sătenilor. Construcția dihotomică „religie versus păcat” a fost abordată în analiză, iar modul în care familia recurge la rugăciune pentru a activa puterile magice ale focului, și mai mult, părul roșcat al Isabellei, care este asociat cu culoarea părului Fecioarei, sunt elemente care au fost dezbătute. În plus, a fost evidențiat modul în care Etienne și familia lui au ajuns să o acuze pe protagonistă și pe fiica sa, Marie, de vrăjitorie: "L-ai auzit, La Rousse? Ești murdară! A strigat" (VB, 2).

„Agresivitatea,” utilizată ca strategie de impunere a unor modele care au fost validate ca fiind utile, a fost analizată pentru a ilustra schimbările pozitive semnificative în viața personajelor. Utilizarea rugăciunilor a fost motivul abordat în legătură cu Isabelle, care, în ciuda influenței ostile a familiei Tournier cu privire la credințele catolice, continuă să se roage la Fecioară și la sfinți. Cu toate acestea, rugăciunile o impregnează de „vinovăție” Pentru a salva discursul de relele postmodernismului, Chevalier recurge la un nou crez bazat pe motivul religios al Fecioarei. Culoarea albastră este semnificativă în viața celor două protagoniste. Isabelle se închină la albastrul Fecioarei, în timp ce coșmarurile Ellei după ce încearcă să conceapă un copil, dezvăluie albastrul, care va funcționa ca o legătură între Ella și strămoșii ei, mai precis între Ella și Isabelle. Corolarele lui George Kelly reprezintă puncte de intrare potrivite pentru decodificarea personalităților personajelor și pentru creșterea gradului de

conștientizare a personajelor lui Tracy Chevalier. În concluzie, protagonistele feminine ale narațiunii postmoderne se află la capătul albastru al scalei, încărcate de conotații spirituale, în încercarea lor de a „crea o imagine evaluativă imperfectă” a „viziunii lor interioare convingătoare” (în cuvintele lui Gilder, 2003: 217).

Declarația lui Garnett P. Williams: „Haosul subliniază imposibilitatea fundamentală de a face predicții precise pe termen lung. În unele cazuri, arată și cum se ajunge la o astfel de situație,, (Williams, 1999: 23) reprezintă punctul de plecare în utilizarea Teoriei haosului ca o lentilă metodologică menită să îmbunătățească înțelegerea de către cititori a capodoperei lui Tracy Chevalier intitulată „Albastru pur.” Mai mult decât atât, conform celor spuse de Williams: „În acest fel, haosul ne aduce o perspectivă și o înțelegere mai clară a lumii așa cum este ea cu adevărat” (Williams, 1999: 23). Teoria matematică a haosului a lui Henri Poincaré a reprezentat o grilă interpretativă funcțională pentru romanul postmodern scris de Tracy Chevalier. Narațiunea postmodernă portretizează viețile celor două protagoniste feminine, Isabelle du Moulin și Ella Turner, în cele două narațiuni paralele. Facțiunea și atemporalitatea reprezintă caracteristicile postmoderne pregnante ale capodoperei. Narațiunea paralelă, precum și întrepătrunderea naratorului la persoana întâi cu naratorul omniscient la persoana a treia, redau caracterul postmodern al romanului.

Gradul de înțelegerea al cititorilor a fost îmbunătățit prin intermediul elementelor matematice ale teoriei: „iterație,” „autocorelare,” „standardizare” și „bifurcație.” „Autocorelarea” a fost utilizată încă de la începutul narațiunii, când naratorul a adus în atenția cititorilor corelarea dintre culoarea părului Isabellei și Fecioara. Numeroasele corelări dintre religie și acțiunile păcătoase, sau întâlnirile păcătoase dintre Etienne și Isabelle, corelate cu religia au redat importanța evenimentelor istorice care au loc în acea perioadă, și anume Reforma protestantă. În plus, „autocorelarea” a fost folosită pentru a pune în antiteză păcatul și figurile parentale din viața lui Etienne. Mai mult decât atât, „autocorelarea” dintre contactul fizic, pofta și păcat dezvăluie percepția protagonistului asupra iubirii: „Tu ai fost cea care a vrut păcatul” (VB, 18). Nașterea celor trei copii ai Isabellei și corelarea cu culorile percepute la nașterea lor a facilitat interpretarea personalităților celor trei copii și a destinelor lor. „Autocorelarea” a fost folosită în narațiunea paralelă care o descrie pe Ella Turner pentru ca cititorii să descifreze noua sa viață după mutarea în Franța. În plus, „autocorelația” a mai fost

folosită în descrierea legăturilor dintre Ella și familia Tournier și pentru ilustrarea legăturii dintre cele două protagoniste, Ella și Isabelle.

„Efectul fluturului” a fost reprezentat de gestul Isabellei de a distruge statuia Fecioarei Maria din biserică. Bătaia din aripă a fluturului, respectiv demolarea statuii, provoacă uraganul din viața protagonistei: opresiunile exercitate de familia lui Etienne asupra ei din cauza corelării dintre Isabelle și vrăjitorie, rugăciunile constante către Fecioară în momentele dificile, urmate de sentimentul de vinovăție și de destinul tragic al fiicei sale.

Haosul poate apărea în două moduri diferite. Se poate întâmpla „la perioade discrete de timp, la intervale separate, cum ar fi erupțiile unui vulcan sau la intervale continue, de exemplu: urma unui stilou pe o bandă de hârtie care se mișcă încet” (Williams, 1999: 20). În viața celor doi protagoniști, haosul se produce la intervale continue până când atinge apogeul sub forma descoperirii tragice de către cele două protagoniste a soartei dureroase a Mariei: „Era o bucată de ață albastră și venea de sub piatră. A tras și a tras până s-a rupt. A ținut-o la lumânare ca să o vadă” (VB, 264), lăsând culorile durerii și doliului: „Apoi nu mai era albastru; totul era roșu și negru” (VB, 265).

În calitate de dublu perceptor intuitiv și observator logic al personajelor din cele patru capodopere, susțin cu tărie că abordarea interdisciplinară construită pe baza teoriei lui Poincaré, respectiv abordarea sociologică facilitată prin intermediul Teoriei constructelor personale a lui George Kelly, poate dovedi că realizările remarcabile sunt acelea în care intenția autorului nu este niciodată dezvăluită pe deplin în mod direct, cerând să fie recitite sau revizuite și să nu excludă niciodată din interesul nostru simpatia, afecțiunea și un anumit grad de imparțialitate.